

FESTSPILLENE
I BERGEN

PROGRAM
KR 20

HÅKONSHALLEN

TORS DAG 26. MAI KL 19:30

Sir Andrés Schiff

BERGEN
INTERNATIONAL
FESTIVAL

25. MAI — 08. JUNI
2016

BALANSEKUNST

I DNV GL (tidligere Det Norske Veritas) er vi opptatt av sikkerhet, kvalitet og integritet. Vi er nå 15.000 ansatte i 100 land, som hver dag jobber mot et felles mål: En sikker og bærekraftig fremtid. Vår rolle består ofte i å balansere næringslivets og samfunnets interesser. Vi kaller det balansekunst.

Vårt samarbeid med Festspillene understøtter denne forpliktelsen overfor samfunnet. For kultur og samfunn går hånd i hånd.

Derfor er vi stolt hovedsamarbeidspartner for Festspillene i Bergen.

Lær mer om oss på www.dnvgl.com

Sir Andrés Schiff

HÅKONSHALLEN

Torsdag 26. mai kl 19:30
Thursday 26 May at 19:30

Varighet: 1 t 25 min
Duration: 1 h 25 min

Sir Andrés Schiff piano

JOSEPH HAYDN (1732–1809)
Sonate nr. 60 i C-dur *Sonata no. 60 in C major, Hob. XVI:50*

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770–1827)
Sonate nr. 30 i E-dur *Sonata no. 30 in E major, op. 109*

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756–1791)
Sonate nr. 16 i C-dur *Sonata no. 16 in C major, KV 545*

FRANZ SCHUBERT (1797–1828)
Sonate i c-moll *Sonata in C minor, D 958*

Introduksjon ved Annabel Guaita kl 18:55. *Introduction in Norwegian by Annabel Guaita at 18:55.*

Flygelet i Håkonshallen er en gave fra Stiftelsen Kristian Gerhard Jebsen. *The grand piano in Håkonshallen is a gift from the foundation Stiftelsen Kristian Gerhard Jebsen.*

Sponset av *Sponsored by* DNV GL

Store sonater

Sonaten er wienerklassisismens store musikalske form.

Den har røtter tilbake til 1700-tallet og stammer fra den barokke suite som bestod av ulike dansesatser. Ordet sonate stammer fra det italienske ordet *sonare*. Opprinnelig betydde dette at sonaten skulle fremføres instrumentalt, i motsetning til den vokale kantaten som kommer av ordet *cantare*.

De første flersatsige instrumentalsonatene kom fra komponister i Wien. Dramatisk musikk hadde vært forbeholdt vokalmusikk med tekst. Instrumentalsonaten med sine tre eller fire satser var et forsøk på å skape et verk der dramaet ligger i musikken uten å være avhengig av en tekst. Sonateformen ble en levende form som gjennomgikk mange endringer i løpet av 1700- og 1800-tallet, en utvikling vi kan følge i kveldens program.

Joseph Haydn blir ofte omtalt som den wienerklassiske sonatens far, også fordi han var lærer og inspirator for både Mozart, Beethoven og Schubert. Haydn var ikke en like virtuos pianist som Mozart og Beethoven. Sonatene hans ble derfor godt tatt imot av samtidens amatørpianister og ble hyppig spilt på huskonserter i de borgerlige hjem. *Sonate nr. 60 i C-dur, Hob. XVI:50* er den siste av komponistens 62 sonater for piano og er et brilliant utadvendt verk. En poetisk andresats skaper en fin kontrast til de raske yttersatsene som byr på musikalsk humor på sitt beste! Lytt oppmerksomt! Her leker nemlig Haydn med musikalske spørsmål og overraskende svar.

Wolfgang Amadeus Mozart hadde både piano- og komposisjonselever og hans *Sonate i C-dur KV 545*, også kalt «Sonate facile» ble muligens brukt til undervisning. I brevene til Mozart finner vi detaljerte beskrivelser av undervisningstimer med datteren til Hertugen av Guines. Han skriver at hun må undervises med list fordi hun dessverre ikke har noen særlige ideer selv. I denne sonaten viser han dermed seg som en oppfinnsom pedagog. Han noterer for eksempel ingen dynamikkanvisninger. Kanskje Mozart lot det være opp til eleven å selv oppdage disse gjennom arbeidet med tolkningen

av det usagte i notebildet? Klavermessig har også sonaten alt man kan ønske seg av didaktiske elementer: Skalaer i begge hender, treklanger, terser og alberti-bass. For den unge pianospiller er dessuten C-dur en toneart som er behagelig å lese.

Ludvig van Beethoven: Sonate nr. 30 i E-dur, op. 109

Sir András Schiff har spilt over femten konsertsykluser med Beethovens sonater. Han sammenligner det med å klatre i Himalaya; noen fjell krever ren fysisk utholdenhet mens andre krever mer av emosjonell, intellektuell og spirituell styrke. Når man så har besteget dem og kan se horisonten og de store linjene i musikken er man fylt av takknemlighet og personlig tilfredsstillelse. Sonaten Schiff har valgt til kveldens program er den nest siste av de 32 sonatene Beethoven skrev. Den er mindre omfangsrik og mer intim enn den foregående sonaten, men har en fri og original tilnærming til sonateformen, spesielt på grunn av sistesatsen som er formet som variasjoner over et svært vakkert og poetisk tema.

Franz Schuberts *Sonate i c-moll D. 958* er fra komponistens siste store komposisjoner for piano. Den ble skrevet i løpet av de siste månedene av hans liv, altså mellom våren og høsten 1828. Likevel ble den ikke publisert før ti år etter hans død. I likhet med resten av Schuberts pianosonater var den lite spilt i det 19. århundre. I dag regnes disse sonatene blant de viktigste av komponistens modne mesterverk. Likheten med Beethovens *32 Variasjoner for piano i c-moll* er også påfallende. Beethoven hadde gått bort året før. Følte Schubert seg muligens fri til å utfordre Beethoven på hans eget felt? Denne sonaten kan sees på som et musikalsk testamente der det turbulente følelsesmessige uttrykket er høyst personlig og selvbiografisk.

Tekst: Annabel Guaita

Great sonatas

The sonata is the great musical form of the Classical era.

The sonata has roots back to the 18th century, originating in the baroque suite, which consisted of a series of dance movements. The word sonata comes from the Italian word sonare (to sound, play). This originally indicated that it was an instrumental piece, as opposed to the cantata, derived from cantare (to sing).

The first instrumental sonatas with several movements came from composers in Vienna. Until then dramatic music had been the domain of vocal music with words. The three or four movement instrumental sonata was an attempt to create a work with drama in the music without the necessity of a text. The sonata developed substantially in the course of the eighteenth and nineteenth centuries, as we may follow in this evening's programme.

Joseph Haydn is often referred to as the father of the Classical sonata, not least because he taught and inspired Mozart, Beethoven and Schubert. Haydn was not a piano virtuoso like Mozart or Beethoven, so his sonatas were well received by the amateur pianists of the day and were frequently played at soirées in bourgeois homes. Sonata no. 60 in C major, Hob XVI:50 is the last of the composer's 62 sonatas for piano, and is a brilliant exuberant work. The poetic second movement contrasts well with the fast outer movements, which are full of musical humour. Listen carefully – Haydn plays with musical questions and surprising answers!

Wolfgang Amadeus Mozart taught both piano playing and composition. His Sonata in C major Kv 545, also known as Sonata facile, was possibly used for teaching. In his letters Mozart wrote in detail of the Duke of Guines's daughter, whom he found an incomparable flautist and magnificent harpist but whose talents at composing impressed him substantially less. In this sonata he demonstrates skill as an inventive educator. For instance, he refrains from dynamic markings, possibly to afford his pupils the option of choosing their own expression.

From a pianistic point of view the sonata provides many didactic elements: scales in both hands, triads, thirds and Alberti bass. And of course for the beginner, C major is an undemanding key.

Ludvig van Beethoven: Sonata no. 30 in E major, opus 109
Sir Andrés Schiff has performed over fifteen concert cycles of Beethoven's sonatas. He compares this with climbing the Himalayas: some mountains demand pure physical endurance while other demand more of emotional, intellectual and spiritual strength. On conquering them, viewing the horizon and the greater lines of music, one is filled with gratitude and personal gratification. The sonata Schiff has chosen for this evening's programme is the last but one of Beethoven's 32 sonatas. It is less expansive and more intimate than the preceding sonata, but has a free and original approach, not least thanks to the final movement, which consists of variations on a beautiful lyrical theme.

Franz Schubert: Sonata in C minor, D958
This is one of Schubert's last great compositions for the piano, written in the last months of his life between spring and autumn 1828. It was however not published until ten years after his death. As was the case with his other piano sonatas, it was largely neglected in the nineteenth century, but they are today considered to be amongst his greatest mature masterpieces. Similarities with Beethoven's 32 Variations for Piano in C minor are also striking. As Beethoven had died only one year previously, it may be conjectured that Schubert took the liberty of challenging Beethoven on his own ground. This sonata may be regarded as a musical testament, in which the turbulent musical expression is highly personal and autobiographical.

Text: Annabel Guaita

English version: Roger Martin

Sir András Schiff er en anerkjent og kritikerrost pianist, dirigent og foreleser. Han ble født i Budapest i 1953, og begynte å spille med Elisabeth Vadász som femåring. Han fortsatte musikkstudiene ved Ferenc Liszt-akademiet med professor Pál Kadosa, György Kurtág og Ferenc Rados, og i London med George Malcom. Mellom 2012 og 2014 fremførte han sitt Bach-prosjekt i USA, og holder nå en konsertserie bestående av de tre siste sonatene av Haydn, Mozart, Beethoven og Schubert. I oktober 2015 holdt han sin første konsert i Nord-Amerika som pianist-dirigent med orkester, kort og solister. Han grunnla kammerorkesteret Cappella Andrea Barca, bestående av internasjonale solister, kammermusikere og venner. Han jobber også som dirigent hvert år med Chamber Orchestra of Europe. Hans mange innspillinger inkluderer de komplette solo pianoverkene av Beethoven og Janáček, Bachs Partitas, Goldbergvariasjonene og Well-Tempered Clavier, samt Beethovens Diabelli. Hans siste utgivelse inneholder de sene pianoverk av Franz Schubert, som ble spilt inn på en Franz Brodmann 1820 på et wiensk fortepiano og vant nylig International Classical Music Awards for årets beste solo instrumentale innspilling. Dette er den andre gangen Schiff mottok denne prisen – den første var i 2012 for *Geistervariationen* med verk av Robert Schumann. Sir András Schiff har blitt tildelt mange internasjonale priser og ærespriser. Han fikk gullmedaljen av Royal Philharmonic Society og har blitt en Special Supernumerary Fellow ved Balliol College i Oxford. Han ble i juni 2014 adlet for sin tjeneste innen musikk i Dronning Elisabeth II Birthday Honours List.

Sir András Schiff is world-renowned and critically acclaimed as a pianist, conductor, and lecturer. Born in Budapest in 1953, he began piano lessons at the age of five with Elisabeth Vadász. He continued his musical studies at the Liszt Academy with Pál Kadosa, György Kurtág and Ferenc Rados, and in London with George Malcolm. Between 2012 and 2014 he performed his Bach Project throughout the USA and is now giving a series of recitals comprising the last three sonatas of Haydn, Mozart, Beethoven and Schubert. In October 2015, he gave his first North American concert as pianist-conductor with orchestra, chorus and soloists to critical acclaim. In 1999 he founded the chamber orchestra Cappella Andrea Barca, consisting of international soloists, chamber musicians and friends. He also works as a conductor every year with the Chamber Orchestra of Europe. His many recordings include the complete solo piano music of Beethoven and Janáček, Bach's Partitas, 'Goldberg' Variations and Well-Tempered Clavier, and Beethoven's 'Diabelli'. His latest disc released in April 2015 features the late piano works of Franz Schubert recorded on a Franz Brodmann 1820 Viennese fortepiano and was recently awarded the International Classical Music Award for best "Solo Instrumental Recording of the Year". This is the second time Sir András Schiff has received this award. The first was in 2012 for his recording "Geistervariationen" with works by Robert Schumann. Sir András Schiff is the recipient of numerous international prizes and honorary degrees. He was given the Royal Philharmonic Society's Gold Medal and has been made a Special Supernumerary Fellow of Balliol College, Oxford. In June 2014 he was bestowed a Knighthood for services to Music in the Queen's Birthday Honours List.

25. MAI — 08. JUNI
2016

FESTSPILLENE
I BERGEN

SE MER
WWW.FIB.NO

Festspill- gavekort

Gavekortet kan brukes til å kjøpe billetter til alle arrangement på Festspillene i Bergen og til andre festspillprodukter.

Bestill på telefon 55 21 06 30 eller på e-post til bestilling@fib.no og få kortet tilsendt i posten, uten ekstra gebyr, eller kjøp direkte fra Festspillenes billettbod.

Gavekortet er gyldig i ett år fra kjøpsdato.

